

श्री
विद्याप्रताप.

नाटकना ऑपेरा.

श्री वांझानेर आर्य हितवर्चक नाटक कंपनी भाटे

रथीने प्रसिद्ध करनार

रावण त्रंभकलाल देवशंकर.

श्री वांझानेर आ. दि. व. ना. कं. ना भावेक.

वडादरा.

आवृत्ति २ श.

प्रत १०००

संवत् १९७३.

सन् १९१७.

अमदावाद शहापुर वनभाणी वांझानी पैगामां हरिलाध
दलपतराभे पाताना "अ-बोद्ध" प्रेसमां छाप्या.

३३३३३३३३

कुंमत ३. ०-२-०.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ મંથાલ
અમદાવાદ
ગુજરાતી કોપીરાઈટ-સંપ્રદાય
૭૬૧૭

સને ૧૮૬૭ ના ૨૫ મા આક્ટ મુજબ રજીસ્ટર કરાવી છે, અને
તેના પ્રસિદ્ધકર્તાએ સર્વ હક પોતાને સ્વાધીન રાખ્યા છે.
માટે પ્રસિદ્ધકર્તાની રજા સિવાય કોઈએ છાપવું છપાવવું
વેચવું વેચાવવું કે ભજવવું ભજવાવવું નહિ.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક 50-89 વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ વિદ્યાપ્રતાપ જા. 230. 204 પસ

વિષય 2-1-2-5

વિદ્યાપ્રતાપ નાટકનો ટુંક સાર.

અંક પહેલો.

- પ્ર. ૧ લો—સુત્રધાર તથા નટી વચ્ચે નાટ્ય પ્રયોગ વીધે વાતચીત.
- પ્ર. ૨ જો—સ્થળ બગીચામાં—સ્કુલની છોકરીઓનો વીધા તથા લક્ષ્મી વીધે સંવાદ. વિદ્યાનો વિજય બાદ માસ્તરનું આવવું, ત્યાં પ્રયંડસેનને શાળા બળાવી પોતાનું દરબારમાં જવું, બાદ પ્રયંડસેનને નીશાળીયાને રજા આપી રાજકુંવરી સૈંદર્યમાલતિ પાસે પ્રેમની માગણી કરવી, કુંવરીએ કરેલો તિરસ્કાર.
- પ્ર. ૩ જો—બાનુસીદ તથા પ્રધાનનો કુંવરી માટે યોગ્ય વરની તપાસ કરવાનો વીચાર પ્રધાનપુત્રને સગપણ કરવા મોકલવા નીશ્ચય.
- પ્ર. ૪ થો—પ્રયંડસેનને કુંવરીએ કરેલા અપમાન માટે વેર વાળવાની દાઝ બાદ તેના સ્વામીને શોધવા માટે આવેલી ખચર માટે ખુશી થઇ પ્રદેશ નીકળવું.
- પ્ર. ૫ મો—કાળીદાસ અને છોકરા વચ્ચે હાસ્ય વીનોદ, બાદ કાળીદાસ મુખી હોવાથી તેની સાથે કુંવરીને પરણાવવા પ્રયંડસેનને રાજાનો પોશાક પહેરાવી તેને પોતાના દેશમાં લઇ જવો.
- પ્ર. ૬ ઠો—બાનુસીદે કાળીદાસનો તપાસ કરી પ્રયંડસેનને તેની મુખામીને

છુપાવવી, આદ રાજા ઘડીમાંલગન લઈ કુંવરી સાથે કાળી-
દાસને પરણાવે.

પ્ર. ૭ મો—લગ્નની ખુશાલીમાં સૌંદર્યમાલતિનો તેની સખીઓ સાથે
શ્રંગાર વીનો.

પ્ર. ૮ મો—સૌંદર્યમાલતિનું રમનઅહ. સૌંદર્યમાલતીનું સ્વામી સમા-
ગમમાં આવવું, કાળીદાસનું મુર્ખપણું જાણવું, પ્રયંડસેનનો
પ્રપંચ સમજી સૌંદર્યમાલતિનું રોઈ ચાલ્યા જવું, કાળીદાસે
તેનો હાથ પકડી કહેવું કે મને મુર્ખ મટાડી કાઢો કર.
જવાબમાં સૌંદર્યમાલતિ કહેછે કે મહાકાળી કરે ને તેમ
થાય મુર્ખપણામાં એજ વાક્યને બોધરૂપ માની ત્યાંથી મહા-
કાળીને શોધવા જવું, આદ કુંવરીનો તેની પાછળ વૈરાગ.

પ્ર. ૯ મો—બાનુસીદનો કુંવરીના લગ્ન વીણેનો આનંદ આદ દાસી માર્દત
કાળીદાસ તથા કુંવરીના ગુમ થવાના સમાચાર, પ્રયંડસેનનો
પ્રપંચ જાહેર થવો પ્રધાનનો તેના પુત્રને શીટકાર દેવો, અને
રાજાએ કુંવરીની શોધ અર્થે રાજ છોડી નીકળી જવું,
પ્રયંડસેનને દેશનીકાલ.

પ્ર. ૧૦ મો—દેશનીકાલ થયેલા પ્રયંડસેનનો તથા કાળીદાસનો મેળાપ,
તથા મહાકાળીને બાને કાળીદાસને મારી નંખાવવા કરેલો
પ્રયંડસેનનો પ્રપંચ, ત્યાં મહાકાળીનું કાળીદાસ પર પ્રસન્ન
થવું, આદ સૌંદર્યમાલતિનું જંગલુ વેષે ત્યાં આવવું ત્યાં
પત્ની પત્નીનો મેળાપ જવાનીની આજ્ઞાનુસાર ભોજના દર-
બારમાં જવાનો નીશ્ચય, આદ પ્રયંડસેને તેના પહેલાં ભોજ
પાસે જઈ કાળીદાસને મારી નંખાવવાનો નીશ્ચય.

અંક બીજો.

- પ્ર. ૧ લો-ધારાનગરીમાં રૂપસુંદરી નાયકાના ઘરમાં પ્રચંડમેનનું ઉતરવું,
આદ તેણે ભોજરાગ્નની મુલાકાત અર્થે કરેલું તરકટ.
- પ્ર. ૨ જો-રસ્તામાં સર્વેનું ભોપાળું ખુલ્લું થતાં પ્રચંડમેનને પકડી
મારવો, ત્યાં ભોજરાગ્નનો મેળાપ, સર્વેને ઉપદેશ આપી
નોકરીમાં દાખલ કરવા.
- પ્ર. ૩ જો-ભાઈશંકર ભુખવી નામનો બીહુક આત્મણ દરીદ્રી હોવાથી
પોતાનો પ્રાણ ત્યાગ કરવાનો નીશ્ચય, કાળીદાસનું આવવું
અને તેને આપઘાતમાંથી બચાવવું, આદ એક ટેલ આપી
ધારા નગરીમાં નાંખવા ભાઈશંકરને સુચના ભાઈશંકરનો
દાસ્યવીનોદ.
- પ્ર. ૪ થો-રસ્તામાં ભાઈશંકરને ટેલ નાખતાં ત્યાં મહારાણી ભાણુમતીનું
દરશને જવું, ટેલનો અવળો અર્થ કરી રાણીએ સીપાઈ પાસે
આત્મણને પકડાવવો આદ આત્મણને તથા કાળીદાસને બીજો
દીવસે મહારાગ્નની રૂઝ રૂ લાવવા કરેલો હુકમ.
- પ્ર. ૫ મો-ભોજનો દરબાર, સર્વે દરબાર કાળીદાસ તરફથી વીરૂધ આદ
કાળીદાસે ટેલનો અર્થ કરવો તે સાથે ભોજરાગ્નએ ખુશી
થઈ સીરપાવ આપવો તેના આશીર્વાદમાં ભોજરાગ્ન વીશેષ
ખુશી થઈ પોતાના દરબારમાં પોતાના સર્વ પંડીતોમાં
મહાકવીની પદવી સાથે મોટાઈનું માન આપી દરબારમાં

દાખલ કરતાં પ્રયંડસેનનું બળવું, રૂપસુંદરીનું કવી કાળીદાસ
પર આશક થવું આનંદ ઉત્સવ.

પ્ર. ૬ ઠો-કાળીદાસ પર મોહીત થયેલી રૂપસુંદરીનો ખેલાન અવસ્થામાં
કાળીદાસને મળવા જવાનો વીચાર.

પ્ર. ૭ મો-કાળીદાસના મહેલમાં રૂપસુંદરીનું દાખલ થવું, વીરહના
આવેશમાં અગ્નીના અંગારાને પુષ્પ ગણી હાથમાં રાખી
કાળીદાસને વધાવવા, ત્યાં કાળીદાસનો ઉપદેશ તથા રૂપસુંદરી
કાળીદાસને પોતાના ગુરૂ માની પીતા તુલ્ય ભજવા બાદ
કાળીદાસનો તેમની સ્ત્રી સૌંદર્યમાલતિ સાથેનો શ્રંગાર વીનોદ.

પ્ર. ૮ મો-જંગલમાં ભોજ રાગ્નનું શીકારે જવું, ત્યાં પાણીની ત્રશા
લાગવાથી રાગ્નના પ્રાણુ જવાની તૈયારી તે વખતે કાળીદાસે
પાણી પીવાનું કહેવું, તથા રાગ્નને રાણીનું મોહું નેત્રા
સીવાય પાણીનો છાંટો જીભ પર ન સુકવો એવી પ્રતિજ્ઞા
હોવાથી કાળીદાસે રાણીની પ્રતીમા મહાકાળીના વરદાનથી
ચીતરી આપવી બાદ પોતે પાણી લેવા જવું, ત્યાં પ્રયંડ-
સેનનો પ્રપંચ કાળીદાસને ભાણુમતી સાથે ખરાબ વહેવાર
છે એવું સમજાવી ભોજરાગ્નને ભરમાવવું.

પ્ર. ૯ મો-પ્રયંડસેને જનાનાની એક દાસીને લાંચ આપી ફેડવું,
બાદ દાસી મારફતે રાણીને કાળીદાસ વચ્ચે આડો વહેવાર છે
એમ રાગ્નને સમજાવવું, કાળીદાસ અને ભોજ વચ્ચે થતા
વીનોદમાં રાણીએ હસવું. ભોજનું શંકાએ ભરાય રાણીને
જનાનામાં મોકલી કાળીદાસને ગરદન મારવાનો હુકમ.

અંક ત્રીજો.

- પ્ર. ૧ લો-રૂપસુંદરીનું જોગી વેશે પોતાના ગુરૂ કાળીદાસને ઊડાવા જવું.
- પ્ર. ૨ જો-ચંડાજોને લાંચ આપી પોતાના ગુરૂને રૂપસુંદરીયે ઊડાવવા.
ચંડાજોને વચન આપવું કાલીદાસે પોતાનું મોં જીવતા સુધી
ભોજરાગને નહીં બતાવીશ.
- પ્ર. ૩ જો-રૂપસુંદરીનું જાહેર થવું ને કાળીદાસને પોતાને ઘેર યોગી
વેશમાં છુપા રાખવા.
- પ્ર. ૪ થો-ભોજનો મહેલ રાણીનું સતીત્વ ભોજ પાસે જાહેર થવું બાદ
ત્રીના અપરાધે કાળીદાસનો વધ કરાવવાથી ભોજનો પસ્તાવો
પ્રચંડસેન તથા કુહંદી દાસીને સગ્ન લાં સૌંદર્યમાલતિનું
આવવું ને પોતાના પતિ કાળીદાસના વરદાષ્ટ હોવાથી ચંડા-
જોના હાથથી મરે નહીં એમ ધારી તેને શોધવા એક અધુરી
સમસ્યા ભોજ મારફતે દેશમાં પુર્ણ કરવા ફેલાવવી.
- પ્ર. ૫ મો-રૂપસુંદરીનું ઘર. રૂપસુંદરીની લાવેલી અધુરી સમસ્યા
કાળીદાસે પુરી કરી બાદ પોતાના ગુરૂને કલંક રહીત કરા-
વવા ભોજના દરબારમાં જવાનો વીચાર.
- પ્ર. ૬ ઠો-ભોજનો દરબાર. ભોજની સમસ્યા રૂપસુંદરીયે પુરજી કરવી
બાદ ભોજને શંકા જવાથી કાળીદાસનો પત્તો આપવા રૂપ-
સુંદરીને કહેવું રૂપસુંદરીયે કવી માટે અભય વચન માગી લેવું

પ્ર. ૭ મો—સૌંદર્યમાલતિનો મહેલ. ત્યાં રાણી ભાણુમતિએ આવી
સૌંદર્યમાલતીને તેના પતિ મળવાની વધામણી આપી બંનેની
વિનોદ કીડા.

પ્ર. ૮ મો—રૂપસુંદરીનો મહેલ. રૂપસુંદરી અને કાળીદાસનો વીઘાવીનોદ
ત્યાં ભોજરાજનું આવવું, કાળીદાસે આંગળો સમક્ષ પ્રતીક્ષા
માટે કટાર ખાઈ મરવું તેની પાછળ રૂપસુંદરીએ કરેલી
ભુલનો પસ્તાવો કરી મરવું, બાદ ભોજનું મહેલમાં દાખલ
થવું, સૌંદર્યમાલતીનો પોતાના પતિની પાછળ સતી થવાનો
નીશ્ચય બાદ ભોજરાજને કરેલી ભુલનો પસ્તાવો કરી મરવા
જતાં એકદમ મહાકાળીએ મ્લગટ થઈ કહેવું કે તેમની
આયુષ્ય થઈ રહી છે તેથી તારું અરધું આયુષ્ય આપ
તેમને સજીવન કર એમ કહેવું ભોજરાજને તેમ કરી
સજીવન કરવા બાદ સરવેની માતા પ્રત્યેની સ્તુતિ, માતાનો
આશીર્વાદ સાથે નાટ્યની સમાપ્તી.

પાત્રોની સમજ.

સુત્રધાર, નટી બાળાઓ—નાટ્યકાર સ્ત્રી પુરુષ.

ભાનુસિંહ—રત્નપુરીનો રાજા.

પ્રધાન—તેનો દીવાન.

પ્રચંડસેન—પ્રધાન પુત્ર.

કાળિદાસ—ભોજરાજાનો પંડિત શિરામણી.

ભોજરાજા—ધારાનગરીનો ચક્રવર્તી મહારાજા.

રૂપચંદ—નગરશેઠનો પુત્ર.

ભાઈશંકર ભુખલી—એક બીહુક બ્રાહ્મણ.

મહાકાળી—દેવી.

ભાણુમતી—ભોજરાજાનાં પવિત્ર પત્ની.

સૌંદર્યમાલતી—ભાનુસિંહની પુત્રી, કાળિદાસની સ્ત્રી.

રૂપસુંદરી—ધારાનગરીની ગુણિકા.

મોઘી—તેની દાસી.

બાદ પંડિતો, દરબારીઓ, ફોજદાર, સિપાહીઓ, વારાંગનાઓ, ઉકરાઓ, દાસીઓ, ચંડાળો, ડોસી, ચોપદાર, દાસ દાસી વગેરે.

વિદ્યાપ્રતાપ.

નાટકનાં ગાયનો.

અંક ૧ લો.

સુતધાર—

૧

ઓમ્ (૨) ઉમાનાથ પ્રભુમી પ્રભુ જોડી હાથ
શુભ કાર્ય સમારંભે શુભ આપ ગામુએ
જય જય જગત આપ સુમતી આપ કુમતી કાપ,
સકળ અમ પ્રયોગ સ્થાપ યાચના એ યાચીએ—ઓમ્.

નદી, બાળાઓ—

૨

બોલો બોલો ઓ બાળાઓ વિજય કેનો થાય છે ?
વિષ્ણુ પ્રિયાનો કે માત શારદાનો જયજગત માંહી થાય છે
બાળાઓ—લક્ષ્મીવાળાને જય અતિ ભારે
રાજમાં હંડાય ચોરી થાય છે
સદ્ગુણી સાચા શારદા સેવકનો હીંગતે ડંકા દેવાય છે.

વિદ્યાર્થીઓ—

૩

જાને મા શારદા નીત પ્રીત ધરી વિદ્યા રસ પીયો ઘટ ભરી
ઉચારો વિચારો માત સ્મરી સ્મરી—જાને.

મનની કુબુદ્ધિ ટાળે પાપો પણ માંડી પ્રજાળે
અંતરયામી પ્રભુ ઓળખાવે;
વારેવા માતૃ અકળગતિ તારી કળી શકે નહિ કોઈ કાંઈ-ભજો.

છાકરીઓ—

૪

મુહભર મનહર વીકસીત તરૂંવર નીરખીને નયન અતિ કરતાં
ઝરમર ઝરમર ઝરણાં ઝરતાં પરમાનંદ ઉરે ભરતાં
કાળી કાચલ મનહર મેંના મધુર મધુર રવ ઉચરતાં
જાત જાતનાં વિવિધ ભાતનાં અંબુદ નભમાં વિચરતાં
રમણિય ઉપવન નંદનવન સમ શાન્તિ શાન્તિ અંતર કરતાં.

દાસીઓ—

૫

ખીલ્યો કેવો તારો જોખનીયાનો ખામ જો
ગોરા ગોરા ગાલ કે સુમન ગુલાબ છે
ભાગ્યશાળી ભમરો એ ચુસસે પરાગકો
શુભ ગુણ કમળો ખીલ્યાં છે મનહર
ભમરો રસ લેવા તેનો તલસે છે....જો.

સૌંદર્યમાલતી, પ્રચંડ— ૬

જારે જારે ધુતારા પીંજારા દુર થારે
હું રાજકુમારી છંછેડ્યાથી તારી, બહુ થારો ખુવારી

પ્રચંડ—મારા વેરનું ઝેર અતિ દૂર છે

સૌંદર્ય૦—હું પાસે શું તારી મગદુર છે

પ્રચંડ—ઠણું માન

સૌંદર્ય૦—જા હેવાન એ નાદાન શ્રીરામ પ્રભુ મારે રખવાળે છે
તું જખ મારે છે.

છાકરાઓ—

૭

આવો દોસ્ત આવો રમતનો રંગ ઉડાવો
નોખા નોખા લેરૂઓ ઉપાડો લાવો લાવો ગેડી હડો
ખથોખથ આવી જાઓ ખજ હોય તો ખતલાવો
ઝાડે ઝાડે ચડી કુદો સૌ મળી નાચો ખુડો
રજનો છે દીન રૂપાળો મોજ ને મજામાં ગાળો.

કાળિઓ—

૮

હાલો હું આવું ખુબ ખુદી થાવું ગીતડાં રૂડાં આવું
મને તો મંમ મળે તો ગદગદીયાં થાયસે
ઢારાં ચારં ને મોજ હું માણું ચોપડી ઝાઝી ખાઉં-મને તો.
દીલડું ઠારં દુવા લલકારં ધાયલ હું કહેવાઉં-મને તો.

સૌંદર્યમાલતી, દાસીઓ—

૯

થાવ નમેરી ન થાવ સખીના સતાવ મુને તા મુંઝાવો
દાસી-સ્મર રસના રંગે રંગાવ અતિ ઉમંગે સ્વામીની સંગે
જોખનીયાનો લ્યો દહાવો

સૌંદર્યમાલતી—

૧૦

દશા ખુરી કરી શ્રીકુરી માફરી દશા ખુરી કરી
પાપી પ્રચંડે શું કામ વાજું વેર આમ દાઝ્યાપર કામ દીધો ખદનામ
દ્યાહીણે દુઃખ સાગરે હાથ ડુબાવી કર ધરી

પ્રયંડસેન ઓ પાપીયા રાખી નહી કાંઈ વાણુ
ગમાર ગોતી લાવ્યો મારો પ્રીતમ પ્રાણુ.....દશા.

સૌંદર્યમાલતી—

૧૧

બની જોગણુ ધરી કફની પતીને શોધવા માટે પતીને શોધવા માટે

*

*

*

*

જાઉં પ્રેમની વાટે હું નાવા પ્રેમને ઘાટે

મળે તો મેળવું ફળ એજ મારા પ્રાણુને સાટે—પતિને

સાગર પ્રેમને મોઝાર હું પ્રેમ તુંગડે તરનાર

મુખથી પ્રેમનો ઉચ્ચાર કરતાં પહોંચું પેલે પાર—પતિને

સૌંદર્યમાલતી—

૧૨

કામ લઈ જા આ વાર સંદેશો ભરથાર

આવીછે પ્યારી શોધમાં તમારી વન વન વગડે ગાંડી ઘેલી રખડે

નીત્યે ઝરેછે આંસુની ધાર વીરહઅગ્નિથી બળતી બચાવો—કામ.

સૌંદર્યમાલતી—

૧૩

કમળ ડોલી તન શીઠ કંપાવે દીલ દયા જરા ના આવે

અભાગણી આ અબળા નારી જળ માંડી ઝીપલાવે

તારે થરણે આવે તેને કાં તું અટકાવે

કાળિદાસ—

૧૪

કમળ ડોલીને કહેછે તુજને નથી સ્વામી સર માંડી

કાળી પ્રતાપે મુખીયો થઈને સજ્જન ઉલો આંહી

તન તારું નહી તજ પ્યારી દ્રષ્ટી કર મુજ ભણી મનોહારી

સૌંદર્યભાસતી—

૧૫

વાવા વાલા શું ઠાલા શરમાયોછો
 શાને ઠાજે શરમાયો છબીલાળ આવો
 અલબેલાળ અંતર ઠારોને મન મોહન પર તનમન વારં
 આવો વાલા ચાલો અકળાયો આમ શું

મહાકાળીની કપા થકી મટી મુજ મતી મંદ
 પ્રસન્ન થયો અતી પ્રેમજા ભેટી પામું આનંદ

અંક ૨ જો.

૩૫સુંદરી—

૧૬

જુઓ જુઓ જુવાની જોયા જેવી આ છે જામી
 નયન જાણુ મારી કરું ઘાવ કરી સંત સ્વામી જનાવું હું કામી
 લોળા ભમાવું હું ફક્કડ ફસાવું છું પ્યારીની પઢવી પામી
 ચાલ મજ ગામીની કામણે કામીની રૂપ ગુણો નહીં ખામી
 પરાક્રમી પુરા શાણુને શૂરા તો સેવા કરે શીરનામી

૩૫સુંદરી—

૧૭

જાઓજી જીવન જાઓ અલબેલા અળગા થાઓ
 ક્યામા ના સતાવો પ્યારા છે પ્રીતમ પ્રાણુ છબીલા છેલડા
 ખીચુ પરવશ કરી અળગા ખીચારી ખરી મારો નહીં મોહન જાણુ

અરજી ન ઉરે ધારી વીનતી કરી હું હારી
જાણુ થઈ બનો ના અજાણુ છખીલા

રૂપસુંદરી—

૧૮

મુજ ઘરમાં આ માણસ આવ્યો વીરપુરનો થઈ મહેમાન
મેં પણ સારો સજ્જન માની આપ્યું માન બની નાદાન
મને કહે આ શહર મહીં રસ્તામાં મોટું કહેતક થયું
નાગરવેલી ગજ ગજ લાંગા પાનનું અહીંથી ગાડું ગયું
અચરજ માની ઝટપટ ત્યાંથી પાન એહ લેવા ચાલી
બાકીનું રૂપચંદ્રશાહ કેશે માથે વીત્યું જે ખાલી

રૂપચંદ્ર-રૂપસુંદરી પાસે હું આવ્યો હોશો મોજ મજા કરવા
ત્યારે આ લુચ્ચો કે' મુજને ચાર સાથે તે ગઈ ફરવા

રૂપસુંદરી-વળી કહે મુજને આવ્યાતા રૂપચંદ્રશાહ મળવા
ખીજી ખ્યારી કરી ગયા તે લાગી તેથી હું બળવા
વેર વાળવા શોક ટાળવા જલદી જલદી દોડી ગઈ
ખીજું કહેશે મા આ મારી જે જે તેને માથે થઈ

ડાશી-મેં આવીને એને પુછ્યું રૂપસુંદરી નહીં અહીં છે
ત્યારે કાળા મોઢાનો ધણી કહે રનાન કરવા ગઈ છે
મેં માન્યું માંદો વર મારો મુચ્ચો હશે મન એ લીતી
આ પાપીના પ્રપંચ થકી અમ પર આજે ગહુ બહુ વીતી

ભાઈશંકર ભુખડી—

૧૯

બની જાઉં હવે મોટો બાદશાહ લલભાના પછી હીમાળ શા
ભટ્ટાણી મળશે મુખડું મલકાવશે ખીડલાં ચવરાવશે અહોહોહો

શ્યામાને શેઠાણી કરશું હું શહેરનો શેઠ અમીર લોક આવે દોડ્યા
કરવા મારી વેઠ જોઈ દમામ ડરે તમામ ફરે પાછળે ભરે સલામ
ચલાવ ગાડી પડખે લાડી એકદમ જાણું ચોપાટી

સુરેખા —

૨૦

આવ્યો આવ્યો ચાતુર માસ વાદળ ચડીયાંરે
કરે દામીની નીત પ્રકાશ.....વાદળ
ધર્યાં નવીન ધરાયે ચીર.....વાદળ
પણ મન ધરે નહીં ધીર.....વાદળ

રૂપસુંદરી —

૨૧

કવી કવી કરતાં મારી કાયા કરમાણીરે (૨) તોયે દયા ન આણીરે
વીના તમ પ્રીતમ પ્યારા મહીર માનું અકારાં
ગોરા શુણીયલ તમવીણુ આ ગોરી ગભરાણીરે (૨)....તોયે
લોળાને લાવે ભેટી આલીંગને લપેટી
અનંગના રંગે કદી રમા ન રંગાણીરે (૨)....તોયે
આવો આવો અલખેલા કામણુપારા કવી વેલા
વીરહ તલસાવો કાં હું રંક પ્રાણો (૨)....તોયે

રૂપસુંદરી, માંધી —

૨૨

જેન માંધીને પ્રેમ કેમ આમ બની બેલાન તું
ચીત ચોટયું શું જોઈ માયામાં મોહી
પારકી વાતની તારે પંચાત શી ખોલકો થા નહીં...જેન
રૂપ ધનનું નથી મારે કામ મારો છેલ છબીલો એ શ્યામ,
જ્યારે મળશે ત્યારે થશે અંતર આરામ

૩૫મુંઢરી—

૨૩

કાળજી કોરીને કવીરાજ મુજ પ્યારા પ્રેમે પોઢ્યા શું પલંગ;
 મુખડું જોઈને ભાન ભુલી ગઈ હું
 વહાલા આપ વિના હું વ્યાકુળ થઈ છું
 ઉઠો પ્રાણ ગુણવાન મુખખાણ મુજ પ્યારા પ્રેમે.

કાળિદાસ—

૨૪

કતી તુલસી જ્યમ તારી ઓ નારીરે (૨)
 તમ બંનેનો પ્રેમ તેટલો ન્યાળું નજરે ફેર એટલો
 એહ પુરૂષ તું નારી—કતી.
 રજુગણી નવ સર્પ ધર્યો ડર અંગારા તેં લીધા નીજ કર
 દગ્ધનો ભય નવ ધારીરે—કતી.
 મુડદાં પર જોસીને આવ્યો મમ મળવા તેં કોટ કુદાવ્યો
 હિમ્મતથી નવ હારીરે—કતી.
 મુજમાં છે તુજ વતી જેવી પ્રીતિ પ્રભુથી તું કર તેવી
 મુઘરે જીંદગી સારીરે—કતી.

સૌંદર્યવતી, કાળિદાસ —૨૫

મુઘડ શીશજી ચાલો ચાલો ને ભામા લેદ ભણાવે
 ગુરુ ગુણિયલ આવું આવું જો સંગ મોજ મણાવે
 સુરજ તમને પુજશુંરે ભર મોતીયોનો થાળરે
 જો ધડી મોઠો ઉગજે મારો સાહ્યજો ખેલે શીકારરે
 મારો ચેલો ખેલે શીકારરે—ચાલો.

અંક ૩ જો.

૩૫સુંદરી—

૨૬

ધ્યાન તાં ધાં ંહાલા કદી ના વિસાં
 જ્યાંહી જ્યાંહી જોઉં ત્યાંહી છળી એ નિહાળુ બહાલા
 સગપણ સંસારીયાનું ઉરેથી અકાં ંહાલા-કદી.
 મોહનવર ઉપર માં તન મન વાં ંહાલા-કદી.

૩૫સુંદરી—

૨૭

ફાંસી ફંદા થકી હું છોડાવું ગુરરાય
 હા જોઉં છોડાવું ભલે પ્રાણ જાય—ફાંસી.
 જાનના ભંડાર મોક્ષના દાતાર છોડાવું આ વાર—ફાંસી.

કાળિદાસ—

૨૮

જોડી કર વીનવું વિશ્વપતિ ખ્યારા આધાર એક તારો
 વિભુ વિશ્વંશરા કરે રહાય સ્નેહથી બાળની તારા
 નહિ તો અપાર પાપ નહિ થાયો ન્યારા—હરિ હવે મારા....

૩૫સુંદરી—

૨૯

જંજાળ તણ જગદીશ્વર જીવ જપીલેરે
 જુદી આ જગની છે બાળ તેમાં રાચી શું થા રાળ
 યૌવન માં ધન માં, માં એ કહેવાય છે
 સૌ તાં તે ન્યાં થવાનું આંખ જ્યાં મીંચાય છે
 મદ માનમાં શુભતાનમાં આયુષ્ય એળે જાય છે
 સગપણ સંસારી રાખતાં ગિરધારીવર રીસાય છે

કાળિદાસ—

૩૦

હે હરિ કૃપા મુજ પર ભારી દયા દર્શાવી

આપ પધારી દયા દર્શાવી

મને મૃત્યુથી લીધો બચાવી—હે હરિ.

આ છે ઉપકાર અમાપ બદલે તવ ચરણે મમ પ્રાણ

વંદુ વારંવાર અહો કીરતાર દયાના ભંડાર

આબ્યા મમ વા'ર લીધી ઝટ સાર

અચાનક આવી મુને હરઆવી—હે હરિ.

કાળિદાસ—

૩૧

મંગળ હવે તો આરે તો જંગલમાં

આલેક જંગલું હું મહિતાળમાં

પરમે પિતાને પદ ચિત્ત ધારી

ધ્યાન ધરું નિર્ભય સ્થળમાં.

કાળિદાસ—

૩૨

મરી જાવું છે માયા મેલીરે (૩)

આરે કાયામાં જાગ બગીચા

તેમાં વાસના રૂપે છે ત્રિષવેલીરે (૩) માયા

ઘાઠ ધુતીને ધન ભેળું જ કીધું

સાથે ન આવે અધેલી (૩) માયા.

નારાયણ એક નાણું સાચું

કમાઈ ભરી લ્યો સાથે થેલી (૩) માયા.

નાયકાઓ—

૩૩

સાદર કર કર કાનાં કો નીહાલને દે
 સાદર કર કર લાવ દવારમેં પ્રેમ બારમેં દીલદારમેં
 એ ગુણુશાળી તાંત્રજાળમેં જન મનરંજન નાચત થનઅન
 કુંજાવકારી આન દકારીયે પ્રહ્લ્યાચારી બારબાર
 વપુ હૃદયકમળ ખીચ મોહન રૂપ હર્ષદ મનમોહન.
 અધર મોરલીધર પીતાંબરધર વારવાર મો નીહાલ દે.

સૌંદર્યમાલતી—

૩૪

પીયુ પરવશ કરી છોડી ગયા શું
 તલસી તલસી દીનરે ન જાય
 બહુ દકાય હાય લાગી તનમાં
 પીયુ પીયુ કરતાં પ્રાણુ જાય
 હવે જુરી જુરી મરે એક પળમાં

લાણુમતી, સૌંદર્યમતી— ૩૫

વાહ વાહ વરધેલી વાલમજીથી વિનોદ કરો
 દુઃખિયારાને કાં દુખવો છો
 જાણુ થઈ શું અજાણુ બનો છો આવે તારો પ્રાણુ
 વિરહાનજીથી બળતી કાયા મારી છે આ ધખધખતી
 વરશા થાશે પતિ મિલનની સારી કહું વાણુ
 વિરહી બાળા મૂકો ચાળા છેલ્લોગાળા અંતર લ્યાળા—આવે.

સમાપ્ત.

અખૂટ કૌવત આપનારી આતંકનિગ્રહ ગોળીઓ. તદન વનસ્પતિની

આ ગોળીઓ સ્ત્રી પુરૂષો એ બન્નેને એક સરખી ઉપયોગી, અતિ પૌષ્ટિક, પુરૂષત્વ આપનાર, લોહીની શુદ્ધિ કરનાર, ધાતુ દાષોને મટાડનાર અને નિર્બળ માણસને બળવાન કરનાર ઘણીજ ઉત્તમ દવા છે. કૌંમલ ગોળી ૩૨ બત્રીસની હખી ૧ નો રૂપીયો એક.

વૈદ્ય શાસ્ત્રી મણીશંકર ગોવિંદજી.

આતંકનિગ્રહ ઔષધાલય.

હૃડ ઓફીસ.....	જામનગર.....	કાઠીયાવાડ.
બ્રેંચ નંબર ૧.....	મુંબઈ.....	કાલબાદેવી રોડ.
બ્રેંચ નંબર ૨.....	કલકત્તા.....	હેરિસન રોડ.
બ્રેંચ નંબર ૩.....	પુના.....	બુધવાર પેઠ.

રોગી અને નિરોગી બંનેને લેવા લાયક
તદન વનસ્પતિની.

પુરૂષો તથા સ્ત્રીઓ માટે એક સરખી ઉપયોગી
આતંકનિગ્રહ ગોળીઓ.

આ અન્નયમ જેવી હવા વિર્યની વૃદ્ધિ કરે છે. ખરેખરે
પુરૂષત્વ આપે છે, લોહી સુધારી કાંતિમાં વધારો કરે છે,
સ્ત્રીઓનાં ગર્ભાશય સુધારી ગર્ભનું પોષણ કરે છે, અજીર્ણનો
નાશ કરી જઠરાગ્નિ પ્રદિપ્ત કરે છે. શરીરમાં અતિશય બળ આપે
છે, હસ્ત સાફ લાવી શરીરને સ્વસ્થ રાખે છે, સ્વપ્નામાં તથા
પેસાબમાં ધાતુનું જવું, પ્રમેહ, પ્રદર, આંખની નબળાઈ, ચકરી,
કળતર, નબળાઈ, હિસ્ટીરીયા, માથાનું દરદ તથા પેસાબનું
વારંવાર થવું વગેરે દરદો નાશ કરવામાં એ ગોળીઓ હરીફાઈ
વગરનો રામબાણ ઇલાજ સિદ્ધ થયેલ છે.

વૈદ્ય શાસ્ત્રી મણીશંકર ગોવિંદજી.

આતંકનિગ્રહ આપધાલય—કાલબાદેવી રોડ, મુંબાઈ.

કે જમનાદાસની કુંપની.

કીટસન, કંટ્રી લેમ્પો તથા ઇલેક્ટ્રીકને લગતો સર્વ સામાન
પરફ્યુમરી, સીગારેટસ તથા ફીસ્ટીની દરેક જાતની ટોપીઓ
વિગેરે છુટક તથા જથ્થાબંધ વેચનાર.

કે. ૧૭૧ કાલબાદેવી રોડ—મુંબાઈ.

જાહેર ખબર.

નીચે લખેલા ઓપેરા કંપનીમાંથી રોકડી કીમતે મળશે.

જગતસિંહ	...નાટકના ઓપેરા...	...૧૦-૨-૦
શૈલખાળા	...નાટકના ઓપેરા...	...૬-૨-૦
ધન્દુમતી	...નાટકના ઓપેરા...	...૬-૨-૦
રમણસુંદરી	...નાટકના ઓપેરા...	...૦-૨-૦
સંતારી સાવિત્રી	...નાટકના ઓપેરા...	...૬-૨-૦
સીતા સ્વયંવર	.. નાટકના ઓપેરા...	...૬-૨-૦
પ્રેમની પુતળા.	...નાટકના ઓપેરા...	...૬-૨-૦
કામાંધનાં કાવત્રાં	...નાટકના ઓપેરા...	...૦-૨-૦
સુશીલ સુંદરી	...નાટકના ઓપેરા...	...૬-૨-૦
દારા ઔરંગઝેબ	.. નાટકના ઓપેરા...	...૦-૨-૬
કળિયુગની સતી	...નાટકના ઓપેરા...	... ૦-૨-૦
વેરની વસુક્તાત	...નાટકના ઓપેરા...	... ૬-૨-૦
નરસિંહ મહેતો	...નાટકના ઓપેરા...	... ૦-૨-૦
મીરાંબાઇ.	...નાટકના ઓપેરા...	... ૬-૨-૦
ગોપીચંદ	...નાટકના ઓપેરા...	... ૬-૨-૦
ધ્રુવકુમાર.	...નાટકના ઓપેરા...	... ૦-૨-૦
લક્તરાજ પીપાણ	...નાટકના ઓપેરા...	... ૦-૨-૦
સૂર-શ્યામ	...નાટકના ઓપેરા...	... ૦ ૨-૦
રાધા પ્રેમલક્ષિ	...નાટકના ઓપેરા...	... ૦-૨-૬

નરસિંહ મહેતો, મીરાંબાઇ, ગોપીચંદ, લક્તરાજ પીપાણ, ધ્રુવકુમાર, સૂરશ્યામ તથા રાધા પ્રેમલક્ષિ નાટકની લાપણ સહિત મોટી છુટકા આઠ આનાની કીમતે કંપનીમાંથી કાઢપણ વખતે મળી શકશે.

અન્ય કરારી.

